

Juha Sihvola in memoriam

Jyväskylän yliopiston yleisen historian professori Juha Sihvola kuoli 14. kesäkuuta 2012 Helsingin Terhokodissa. Hän oli syntynyt 29. elokuuta 1957 Sippolassa ja oli kuollessaan 54-vuotias. Sihvola tuli ylioppilaaksi Myllykosken lukiosta 1976 ja opiskeli Helsingin yliopistossa historiaa, filosofiaa ja klassillista filologiaa. Hän väitteli filosofian tohtoriksi vuonna 1989 teoksella *Decay, Progress, the Good Life? – Hesiod and Protagoras on the Development of Culture* (Suomen Tiedeseura), jossa tarkastellaan varhaisia kreikkalaisia näemyksiä hyvästä elämästä ja kulttuurista. Vastaväittäjänä toimi professori Martha Nussbaum. Teoksen esipuheessa Sihvola mainitsee ohjaajikseen Matti Viikarin ja Päivi Setälän historian laitokselta sekä Holger Thesleffin (Kreikan kirjallisuus) ja Simo Knuuttilan (etiikka ja uskonnonfilosofia). Hän viittaa myös Margareta Steinbyn johtamiin kursseihin Suomen Rooman instituutissa, joihin hän osallistui 1980-luvun alussa. Sihvola laati väitöskirjaansa Suomen Akatemian tutkimusassistenttina (1983–1988), ja hän jatkoi sen jälkeen Suomen Akatemian nuorempana tutkijana (1988–1994) ja vanhempana tutkijana (1995–2000). Hän toimi vieraillevana tutkijana Brown Universityssä (Providence, RI) vu-



Kuva Lehtikuva / Vesa Moilanen.

sina 1991–1992 ja nuorempana tutkijana Center for Hellenic Studies -keskuksessa (Washington DC) vuosina 1994–1995 – molemmat maineikkaita antiikin filosofian tutkimusympäristöjä.

Väitöskirjan jälkeen Sihvola laati useita kansainvälisiä artikkeleita antiikin filosofiasta sekä toimitti samaa aihepiiriä koskevat teokset *Ancient Scepticism and the Sceptical Tradition* (Suomen Filosofinen Yhdistys 2000), *The Emotions in Hellenistic Philosophy* (Kluwer 1998, yhdessä Troels Engberg-Pedersenin kanssa), *Sleep of Reason: Erotic Experience and Sexual Ethics in Ancient Greece and Rome* (University of Chicago Press 2002, yhdessä Martha Nussbaumin kanssa) sekä *Ancient Philosophy of the Self* (Springer 2008, yhdessä Pauliina Remeksen kanssa). Sihvolan kansainväliset tutkimukset liittyvät angloamerikkalaiseen perinteeseen, jossa antiikin ajattelijoiden teoksia tarkastellaan filosofisesta

näkökulmasta tietoisena tulkinna käsitteellisistä edellytyksistä. Näitä ei haluta lukea teksteihin, mutta niiden ajatellaan valaisevan historiallisten tekstien filosofista merkitystä.

Kansainvälisten tutkimusten lisäksi Sihvola julkaisi useita suomenkielisiä teoksia ja artikkeleita antiikin filosofiasta. Hän osallistui Aristoteleen teosten suomennoshankkeeseen kääntämällä kirjan *Toinen analytiikka* ja laatimalla selityksiä useampiin teoksiin. Vuonna 1994 hän julkaisi tutkimuksen *Hyvän elämän politiikka: näkökulmia Aristoteleen poliittiseen filosofiaan* (Tutkijaliitto) sekä samana vuonna Holger Thesleffin kanssa teoksen *Antiikin filosofia ja aatemaailma* (WSOY).

Vuonna 2000 Sihvola nimitettiin Jyväskylän yliopiston yleisen historian professoriksi. Vuosina 2004–2009 hän toimi Helsingin yliopiston tutkijakollegiumin johtajana, vuosina 2002–2007 Suomen Akatemian huippuyksikköohjelmaan kuuluvan Mielen historian huippuyksikön varajohtajana ja vuodesta 2008 Filosofisen psykologian, moraalin ja politiikan tutkimuksen huippuyksikön varajohtajana. Molemmat huippuyksiköt toimivat Helsingin ja Jyväskylän yliopistoissa. Tänä aikana Sihvola jatkoi jo aikaisemmin syntynyttä suunnitelmaa julkaista yleistajuisia esityksiä, joissa tarkastellaan antiikin filosofian perinnettä osana oman ajan eettistä ja poliittista ajattelua. Tällaisia teoksia ovat *Toivon vuositu-*

hat: eurooppalainen ihmiskuva ja suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuus (Atena 1998), *Yksilönä yhteisössä: näkökulmia paikallisuuteen, globalisaatioon ja hyvään elämään* (Kunnallisalan kehittämissäätö 2000) ja *Maailmankansalaisen etiikka* (Otava 2004), josta on ilmestynyt useita painoksia. Ajankohtaisiin uskonnon yhteiskunnallista asemaa koskeviin keskusteluihin liittyy teos *Maailmankansalaisen uskonto* (Otava 2011), joka valittiin vuoden kristilliseksi kirjaksi 2011. Sihvola sai myös WSOY:n kirjallisuussäätiön tunnustuspalkinnon vuonna 2011. Sihvolan näkökulma etiikan ja politiikan teemoihin oli samansuuntainen kuin Martha Nussbaumin teoksissa. Hän järjesti Nussbaumin kanssa 1990-luvulta lähtien useita kansainvälisiä kokouksia, joiden painopiste vuosien kuluessa laajeni antiikin filosofiasta koskemaan myös nykyajan yhteiskuntafilosofiaa kysymyksiä.

Juha Sihvola oli vaikutusvaltainen yhteiskunnallinen keskustelija radiossa, televisiossa ja päivälehtien palstoilla. Vuosina 2005 ja 2008 hän toimitti Ilkka Niiniluodon kanssa kaksi teosta, jotka jatkoivat alkuaan pääministerin vuonna 1993 asettaman ja Ilkka Niiniluodon johtaman Henkisen tilan työryhmän pohdintoja.

Suomen Akatemia nimitti Sihvolan akatemiaprofessorin tehtävään vuosiksi 2012–2016, mutta sairauden takia hän ei voinut aloittaa sen hoitamista. Sihvola oli Suomen Tiedeseuran jäsen vuodesta 1998, ja hän toimi Tiedeakatemian neuvottelukunnan ihmisoikeuskomitean puheenjohtajana vuodesta 2009. Sihvolalla oli useita luottamustoimia. Hän toimi mm. *Historiallisen Aikakauskirjan* päätoimittajana vuodet 2001–2005, Suomen Akatemian Kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunnan jäsenenä vuosina 2001–2006, Suomen Rooman Instituutin Säätiön hallituksen jäsenenä vuodesta

2004 ja puheenjohtajana vuodesta 2007 sekä Opetusalan eettisen neuvottelukunnan jäsenenä vuodesta 2004. Hänet valittiin vuonna 2010 Vuosaaren seurakuntaneuvostoon ja Helsingin seurakuntayhtymän yhteiseen kirkkovaltuuston, jonka puheenjohtajaksi hänet valittiin vuonna 2011. Hän joutui kuitenkin luopumaan tehtävästä sairauden vuoksi samana vuonna. Sihvolalla oli laaja ystäväpiiri. Hän nimesi vuonna 2009 julkaistussa haastattelussa harrastukseksi jalkapallon juniorivalmennuksen FC Viikingeissä, rock-musiikin ja kaunokirjallisuuden; hän harrasti myös kestävyysjuoksua. Hän oli perustutkimusta arvostava ja älyllisesti liikkuva antiikin aateperinnön tutkija, joka pyrki tutkimustensa ja yhteiskunnallisen toimintansa kautta edistämään aristoteelisesti ymmärrettyä ihmisten hyvää elämää.

– SIMO KNUUTTILA